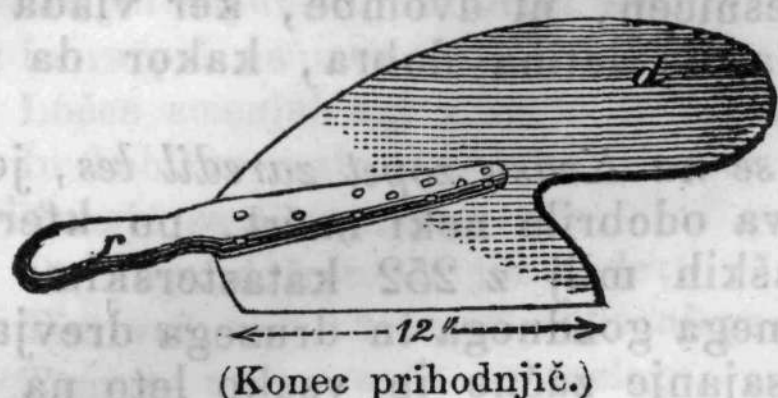

Podoba B.

Še enkrat oklic zaradi starih srebernih in papirnatih desetih.

Finančno ministerstvo je ukazalo, da ves ta denar se jemlje do konca meseca julija (malega srpana) še pri vseh cesarskih in družih kasah, — do konca meseca avgusta pa pri glavni cesarski kasi vsake dežele.

Národopisne stvari.

Zgodovinske in pravljicne črtice

o starodavnih Indijanih in o njihovej omiki.

Iz zgodovinskih virov posnel Matija Torkar.

(Dalje.)

Da ne omenjam več družih manjših božanstev, pravim, da je bilo češčenje teh treh glavnih malikov vzrok razcepljenja vsega ljudstva v tri razna krdela, kakor so vže nekteri Bramo, drugi Wišnu-a, tretji Šivna za najmogočnejšega imeli. Pripadniki te ali one stranke so sprevračali svetostno knjigo po svojej glavi.

Tako so od slehernega teh treh božanstev nastale prave klatovitežke smešnice. Te so shranjene v pesmih „puranas“ zvanih.

Tako, na priliko, se puranas govori o Brami, da je imel 5 glav; ob eno je prišel v boji s Šivnom; iz krvi pa, ki mu je tekla iz vrata, rodil se mu je sin s 500 glavami in 1000 rokami. Njegovo prebivališče je najbliže nebes; enkrat bo umrl, pa ob gotovem času sopet vstal. Drugi pravijo, da umira in se oživlja vsako leto.

Wišnu je najčudapolniši med temi tremi božanstvi. Kot obravnavalec svetá napolnuje sleherni prostor; a njegovo stanovališče je prav za prav mlečno morje; njegova postelja je „Anatan“, kača s 5 glavami. Žen ima nad tisoč. Vendar ste samo dve vedno pri njem, Lešimi, ki po glavi praskaje brska, pa Siri Pagoda, ki mu riblje in drga noge, položene v njenem naročji. Najimenitniše je to božanstvo zaradi svojih deseterih sprememb, v katerih so založene glavne skrivnosti indiškega verozakonstva. Vprvič se je spremenil v morskega psa, da bi bil hudemu duhu vlovil knjigo „Vedas“, s katero mu je ubežal na dno morja, drugič v želvo, tretjič v preseta itd. Celó morje je izpil, in je sopet pljusnil iz sebe; od tod prihaja, da je morska voda slana. Kedar se bo pa desetič spremenil, tedaj bo konec svetá. V nebesih namreč stoji konj belič s peruti, Kallenkin imenovan, ki sprednjo nogo kvišku drži. Kedar se Wišnu v tega konja spremeni, bo s to nogo, izpustivši jo na tla, tako močno na zemljo cebnil, da je kača Signaga, ki je krog nje povita, ne bo mogla več skup zdržati.

Tretje božestvo, Šiven, je strašna prikazen, tak grozovit debeluh, da kača Batrīga, ki sicer 7 svetov in 7 morjij obsega, mu je še za pas prekratka. Očesa ima tri, rok pa šestnajst itd.

Nič manj zblojene, nego o božestvih, tudi o svetu niso misli Indijanov. Vesoljno stvarjenje si mislijo v

podobi jajca. Namestu beljaka in rumenjaka je v njem več lazov ali nebes za razne bogove. Središče tega jajčnega prostranstva je zemlja. Ta zemlja pa obstaja sopet iz sedmerih svetov, ki so drug vrhu drugega nakupičeni in po morji drug od drugega ločeni. Središču najbliži svet obdaja morje z najčistejšo vodo; drugega obdaja mlečno morje; tretjega surovomasleno morje; četrtega morje iz tolste mlečnate smetane, petega vinsko, šestega sirupno morje; sedmi pa, to je: naš svet, je obdan s slanim morjem.

Vsi Indijani pa, akoravno v več strank razcepljeni, verujejo, da izvirajo od božestva. Le zaradi spačenosti so obsojeni, nekoliko časa v človeškem ali celó v kakovem živalskem životu prebiti, dokler očiščeni so vredni spoznani, sopet nazaj v božestvo se povrniti.

Ta vera je podloga nauka o preseljevanji duš. Poleg te vere Indijanov, ki se pozneje tudi pri Egipčanih nahaja, gredó čiste duše, odloživši posvetno krilo, naravnost v nebesa; nečiste pa v truplo kake živali, kjer se morajo v kazen ali pokoriti, ali pa nekaj časa boljšati. Čem nečistejša in hudobniša je duša, tem večji trpín mora biti žival, v katero je obsojena se spremeniti. Prav nečiste duše, postavimo, se vračajo v tovarske osle, ali pa v póstne — Kranjske pare.

Te in enake zmešnjave in domišljije v prid porabivši se je leta 600. pred Kristom Gautama Buddha kot za obnovljevalca ali reformatorja teh braminskih nauk postavil, trdé, da je iz Višunovega božanstvenega zaroda. Dobil je dokaj privržencev, ki so bili pa na Cejlonski otok prepodeni. Pozneje se je vendar le njegov obnovljeni nauk jako razširil, tako, da se še dandanes vsa vzhodnja in južnovzhodnja Azija Budaizma drži.

Ustav Indijanov. Po čveterih Parkoutinih sinovih se Indijani delé v čvetero plemen ali kast.

Prva kasta so bramani ali bramini. Ti so najimenitniši mej vsemi stanovi, in imajo največ upliva na ljudstvo; sveti so in nihče se jih ne sme dotakniti. Braman se ne smé nikdar s smrtjo kaznovati, k večemu mu oči iztaknejo. Umor kakega bramana nasproti je ena peterih poglavitnih hudobij. Dvanajst let mora rotati po božjih potih, kdor bramana ubije. Ves čas svojega življenja mora s čepino umorjenca v roci berati, in le iz te čepine sme jesti in piti. Opravila te kaste so verozakonstvo in vede. Njeni udje so večidel duhovniki, učeniki, sodniki, zdravniki, kraljevi svétniki ali viši uradniki. Le, če kdo oboža, sme se tudi s trgovino pečati. Poljedelstvo, obrtništvo, malarstvo, zlasti pa hlapčevska dela ali dninarstva so jim v ostrej prepovedi. Njihove poglavitne dolžnosti so: svetostno živeti, nad božjo službo čuti in študirati iz svetih knjig. Vsled tega so v največem spoštovanji, in vživajo posebne predprave, postavim, da jim ni treba davkov dajati, in da le oni smejo iz knjige Vedas brati. Od drugih kast se ločijo po tem, da ne vživajo nikakoršnega mesa. Živé se zgolj ob rastlinah in poljskih pridelkih, in razun vode pijó samo mleko. Zato se ločijo od drugih tudi po svojej lepej, belej koži in lepim, pravilnih obrazih. Vsled tega je imajo za naselnike iz bližnjih severnih dežel; oni sami pa se štulijo za bramove potomce. — Razun rojenih so še dozeti bramani, ki se zovejo Soudras. Sprejemajo se v to kasto zaradi posebnih zaslug v pobožnosti in bogoslužnosti, da pomagajo v tempeljnu pri sv. opravilih, vendar pa ne vživajo pravic rojenih braminov. Po žiljah nekterih prenapetih naših aristokratov se mora po tem takem tudi bramova kri prelivati; kajti po njihovih domišljijah najmanj moraš biti baron, da se smeš človeka zvati, in posvečenemu biti v skrivnosti knjige Vedas. Naši Soudras pa so sedanji „Verwaltungs- und Sektions-Räthe“ brez viših pravic in naslovov rojenih braminov.